

Конвенция по социалното осигуряване между Народна република България и Федеративна народна република Югославия

(Ратифицирана с Указ № 115 на Президиума на Народното събрание от
8.03.1958 г. – Изв., бр. 63 от 1957 г.)

Обн., Изв., бр. 69 от 29.08.1958 г., в сила от 1.09.1958 г.

Правителството на Народна република България и Правителството на Федеративна народна република Югославия в желанието си да уредят въпросите в областта на социалното осигуряване посредством взаимно сътрудничество и уверени, че това сътрудничество ще служи за укрепване на приятелските отношения между двете държави, решиха да сключат настоящата Конвенция по социалното осигуряване и за тази цел се споразумяха за следното:

Дял I Основни разпоредби

Член 1

За прилагането на настоящата Конвенция долупоменатите изрази имат следното значение:

1. Законодателство – закони и други законни разпоредби, посочени в чл. 2 от настоящата Конвенция за всяка от Договорящите страни;

2. "Компетентен управителен орган":

в Народна република България – Министерство на народното здраве и социалните грижи;

във Федеративна народна република Югославия – Секретариатът за труда при Съюзния изпълнителен съвет.

3. "Орган по социалното осигуряване":

в Народна република България – Управление "Пенсии и социални грижи" и Управление "Държавно обществено осигуряване" при Министерството на народното здраве и социалните грижи;

във Федеративна народна република Югославия – Съюзен завод за социално осигуряване.

4. "Работници" – всички лица в трудово-договорно отношение и приравнените към тях лица според законодателството на съответната Договаряща страна.

5. "Членове на семейството" – лица, чиито права произтичат от социалното осигуряване на лично осигурения.

6. "Време на осигуряване" – времето на задължителното и доброволно осигуряване според законодателството на всяка от Договорящите страни.

7. "Приравнено време" – периоди от време, които според законодателството на всяка от Договорящите страни са приравнени към времето на осигуряването.

8. "Пенсионно осигуряване" – осигуряване в случай на старост, смърт и инвалидност с изключение на трудова злополука или професионално заболяване.

9. "Пенсия" – пенсия за изслужено време и старост, пенсия за пълна или частична инвалидност, както и наследствена пенсия.

Член 2

1. При изпълнението на настоящата Конвенция се прилагат следните законодателства:

в Народна република България:

- а) законодателството по пенсионното осигуряване;
- б) законодателството по социалното осигуряване;
- в) законодателството относно добавките за деца;

във Федеративна народна република Югославия:

- а) законодателството по социалното осигуряване;
- б) законодателството за добавките за деца;
- в) законодателството за материално обезпечаване на работниците при временна трудова незаетост.

2. Настоящата Конвенция се отнася също така и за прилагане на законодателствата, с които се изменят или се допълват законодателствата, посочени в точка 1 от настоящия член.

Конвенцията се отнася и за промените в законодателствата, които обхващат нови категории лица или нов клон от осигуряването, при условие, че една от Договорящите страни не се противопостави, за което другата Договаряща страна трябва да бъде уведомена в тримесечен срок, считан от деня на официалното съобщение съгласно чл. 22, точка 3 от настоящата Конвенция.

3. По отношение измененията, които ще се внесат в законодателствата, споменати в точка 1 от настоящия член, чрез международни конвенции по социалното осигуряване, имащи реципрочен характер, настоящата Конвенция се прилага само ако Договорящите страни се съгласят за това.

Член 3

Българските и югославските граждани са изравнени по права и задължения, които произлизат от законодателствата, посочени в чл. 2 от настоящата Конвенция.

Член 4

1. Работниците, постъпили на работа в едната от Договорящите страни, са осигурени по законодателството, което е в сила в мястото на тяхната работа.

2. Съществуват следните изключения от принципа, залегнал в точка 1 от настоящия член:

Спрямо лицата, работещи в дипломатическите, консулските и други учреждения и органи на държавната администрация (митнически, паспортни и други учреждения) на едната от Договорящите страни, които работят в другата страна, се прилагат разпоредбите на страната-изпращач, ако тези лица са нейни граждани. Същото важи и за лицата, постъпили на работа у служителите на посочените учреждения или органи, ако са граждани на страната-изпращач.

Спрямо работниците в предприятията за сухоземен, воден и въздушен транспорт, както и от други предприятия, изпратени на работа на територията на другата Договаряща страна, се прилага законодателството на Договарящата страна, в която се намира предприятието, което ги изпраща.

Член 5

Компетентните управителни органи на Договорящите страни ще могат с отделно споразумение да предвидят изключения от разпоредбите на чл. 4 от настоящата Конвенция.

Дял II

Специални разпоредби

Глава I

Осигуряване в случай на болест и майчинство

Член 6

1. Обезщетенията в натура от осигуровката в случай на болест и майчинство дава по своето законодателство и за своя сметка компетентният орган на Договорящата страна, на чиято територия се намира осигуреното лице. Същото се отнася и за лицата, посочени в чл. 4, точка 2 от Конвенцията.

2. Парични обезщетения от осигуровката в случай на болест и майчинство изплаща, по своето законодателство и за своя сметка, органът по социалното осигуряване, при който е осигурено това лице в момента на придобиване право на тези обезщетения.

3. Ако осигуреният по време на получаване на обезщетенията според предходната точка се намира на територията на другата Договаряща страна, органът по социалното осигуряване, който е длъжен да изплаща обезщетенията, може да повери изплащането на обезщетенията на органа по социалното осигуряване на другата Договаряща страна. Органът по социалното осигуряване, длъжен да изплати обезщетенията, ще възстанови изплатените суми на органа, извършил изплащането.

Глава II

Добавки за деца

Член 7

Добавките за деца изплаща, според своето законодателство и за своя сметка, органът по осигуряването, при който е осигурено правоимащото лице.

Глава III

Осигуряване в случай на трудова незаетост

Член 8

Помощите при трудова незаетост, на които имат право гражданите на едната от Договорящите страни по законодателството на другата страна, се изплащат само за времето, докато имащият право пребивава на територията на Договорящата страна, в която е придобил право на такива помощи.

Глава IV

Осигуряване в случай на трудова злополука и професионално заболяване

Член 9

1. Правата от осигуровката в случай на трудова злополука се осъществяват за сметка на осигурителя, при когото лицето е осигурено в момента на трудовата злополука.

Обезщетения в случай на професионално заболяване изплаща осигурителят, при когото лицето е било осигурено в момента на възникването на болестта. Ако осигуреният е работил на територията на двете Договарящи страни на работа, при която е бил изложен на опасност от заболяване от съща професионална болест, обезщетението е длъжен да заплати осигурителят, при когото лицето в било осигурено последния път.

2. Ако правата от осигуряването в случай на трудова злополука или професионално заболяване са били определени според законодателството на една от Договарящите страни и ако е представено искане за обезщетение поради влошаване на установеното преди състояние, възникнало вследствие постъпване на работа на територията на другата Договаряща страна, това влошаване ще се счита като нова трудова злополука или ново професионално заболяване, по отношение на което ще се приложи законодателството на Договарящата страна, в която е настъпило влошаването.

3. Ако осигуреният, чиято трудоспособност е намалена вследствие трудова злополука или професионално заболяване, възникнало в една от Договарящите страни, придобие право на пенсия вследствие на нова трудова злополука или ново професионално заболяване, настъпило на територията на другата Договаряща страна, осигурителят на тази Договаряща страна е длъжен при определяне степента на нетрудоспособността - според валидното за него законодателство - да вземе под внимание предишната трудова злополука, респективно предишното професионално заболяване.

Член 10

При злополука, която се случи на работника при пътуването му от едната Договаряща страна с цел настаняване на работа на територията на другата страна въз основа на трудов договор, обезщетенията се дават от осигурителя в онази Договаряща страна, за която работникът пътува, при условие, че е пътувал непрекъснато и по най-кратък път от мястото, от което идва, до работното място. Това се отнася и за злополуката, която се случи на такова лице при връщането му от мястото на работата до мястото на постоянното местожителство непосредствено след изтичане на договора.

Глава V

Пенсионно осигуряване

Член 11

При определяне обезщетенията по пенсионното осигуряване съгласно разпоредбите на настоящата Конвенция органите по социалното осигуряване на двете Договарящи страни ще постъпват по следния начин:

а) органът по социалното осигуряване на всяка от Договарящите страни ще реши според своето законодателство, като прилага чл. 15 от настоящата Конвенция, дали осигуреното лице отговаря на условията за придобиване право на обезщетение;

б) ако са изпълнени условията за придобиване право на обезщетение, органът по социалното осигуряване във всяка от Договарящите страни

определя най-напред обезщетението така, като че ли цялото време на осигуряването (трудовият стаж), изчислено съгласно чл. 15 от настоящата Конвенция, е било навършено изключително по неговото законодателство;

в) след това органът по социалното осигуряване във всяка от Договорящите страни определя размера на обезщетението, което е длъжен да даде съразмерно с осигурителното време (трудовия стаж), навършено по неговото законодателство и общото осигурително време, навършено според законодателството на двете Договорящи страни.

Член 12

Ако осигуреното лице на изпълни едновременно условията, предвидени в законодателството на двете Договорящи страни, осигурителят в онази Договаряща страна, по чието законодателство са изпълнени условията, ще определи съгласно чл. 11 от настоящата Конвенция своята част от обезщетението. Ако така определената част от обезщетението е по-малка от обезщетението, на което осигуреният би имал право само въз основа на времето, прекарано в осигуровката на тази Договаряща страна, нейният осигурител ще увеличи своята част от обезщетението с размера на разликата.

Когато условията се изпълнят допълнително и в другата страна, осигурителите на двете Договорящи страни отново ще определят обезщетенията.

Член 13

Ако осигуреното лице получава обезщетения от осигурителите на двете Договорящи страни въз основа на чл. 11 от настоящата Конвенция и ако сборът на двете обезщетения е по-малък от минималната пенсия, на която то има право според законодателството на Договарящата страна, в която пребивава, осигурителят на тази страна е длъжен да увеличи размера на своето обезщетение с размера, който отговаря на разликата между сбора на двете обезщетения и тази минимална пенсия.

Член 14

Право на пенсия по инвалидност добива осигуреният от деня, когато за същия осигурителен случай се прекратява неговото право на парично обезщетение от осигуровките в случай на болест, предвидено в законодателството на онази Договаряща страна, от чийто осигурител получава това парично обезщетение.

Глава VI

Общи разпоредби към дял II

Член 15

Когато при определяне правата по социалното осигуряване е необходимо да се вземе под внимание и продължителността на осигурителното време (трудовият стаж или друг вид дейност), органът по социалното осигуряване на всяка от Договорящите страни ще включи и съответните периоди, които се вземат под внимание съгласно законодателството на другата Договаряща страна, доколкото тези периоди не се покриват.

Член 16

1. Когато времето на задължителното осигуряване, което се взема предвид по законодателството на една от Договорящите страни, съвпада с времето на доброволното осигуряване по законодателството на другата страна, взема се под внимание само периодът на задължителното осигуряване.

2. Когато времето на осигуряването по законодателството на едната от Договорящите страни съвпада с приравненото време по законодателството на другата страна, взема се предвид само времето на осигуряването.

3. Когато времето, приравнено към времето на осигуряването по законодателството на едната от Договорящите страни, съвпада с приравненото време по законодателството на другата Договаряща страна, това време се взема предвид само по законодателството на Договорящата страна, на чиято територия осигуреният е бил настанен на работа за последен път преди времето, за което става въпрос.

4. Когато осигуреният не е бил настанен на работа преди времето, приравнено към времето на осигуряването, взема се под внимание приравненото време само по законодателството на Договорящата страна, на чиято територия е работил осигуреният първи път след това време.

Член 17

Разпоредбите на настоящата Конвенция няма да се прилагат, когато се касае за право по социалното осигуряване, което не е предвидено по законодателството и на двете Договорящи страни.

Член 18

Ако по законодателството на едната от Договорящите страни при определяне на парични обезщетения трябва да се вземе предвид средното трудово възнаграждение, то взема се предвид възнаграждението, което е получавано само по време на осигуряването по законодателството на тази Договаряща страна.

Член 19

Ако по законодателството на едната от Договорящите страни придобиването, запазването, повторното възстановяване или използване на определени права се обуславя от пребиваването на осигурения на нейна територия, това условие няма да се поставя на българските и югославските граждани, когато пребивават на територията на другата Договаряща страна, доколкото настоящата Конвенция не предвижда друго.

Обезщетения, произтичащи от социалното осигуряване на едната от Договорящите страни, ще се дават на гражданите на другата страна, когато пребивават на територията на трета държава при еднакви условия и в еднакъв размер, както и на собствените граждани, които пребивават в тази трета страна.

Член 20

Ако законодателството на едната от Договорящите страни обуславя правото върху определени обезщетения, произтичащи от социалното осигуряване, или обуславя размера на тези обезщетения от редовните приходи или от имущественото състояние на ползуващия се, тези приходи,

респективно това имуществено състояние ще вземе предвид всяка Договораща страна само на собствена територия.

Член 21

Когато ползуваният се от правата пребивава на територията на другата Договораща страна, въпросът за лекарски преглед и установяването на други факти, необходими за определяне и използване правата по настоящата Конвенция, ще се уреди с отделно споразумение между компетентните органи по социалното осигуряване в Договоращите страни.

Дял III

Общи, преходни и заключителни разпоредби

Член 22

Компетентните органи по социалното осигуряване:

1. Сключват административни споразумения, необходими за прилагането на настоящата Конвенция.
2. Взаимно се уведомяват по взетите мерки за прилагането ѝ.
3. Взаимно се уведомяват за всички изменения в техните законодателства, посочени в чл. 2 от настоящата Конвенция.

Член 23

1. При прилагането на настоящата Конвенция компетентните органи на двете Договоращи страни ще си оказват безплатно необходимата взаимна помощ.
2. За същата цел тези органи ще могат да прибегват и до съдействието на дипломатическите и консулските органи.
3. Дипломатическите и консулските органи на едната от Договоращите страни могат непосредствено и без специално пълномощно да представляват гражданите на своята страна пред осигурителите и държавните органи на другата Договораща страна и да предприемат мерки, необходими за обезпечаване и поддържане на техните права по социалното осигуряване.

Член 24

Актовете, документите и исканията, които се представят за осъществяване правата по социалното осигуряване по настоящата Конвенция, са освободени от всички видове такси. Също така тези актове, документи и искания са освободени от официална заверка от страна на дипломатическите и консулските органи.

Член 25

Съобщенията, които ползвателите се от настоящата Конвенция изпращат във връзка с нейното прилагане на органите по социалното осигуряване, на учрежденията, властите и съдилищата на едната от Договоращите страни, компетентни по въпроса за социалното осигуряване, трябва да бъдат съставени на един от официалните езици на едната или другата Договораща страна.

Член 26

Исковете, молбите, жалбите и други документи по социалното осигуряване, които трябва да бъдат представени в определен срок на органа по социалното осигуряване на едната от Договорящите страни, ще се считат за съевременно подадени, ако са представени в същия срок на съответния орган по социалното осигуряване на другата страна. В този случай органът изпраща веднага посочените документи на компетентния орган по социалното осигуряване в другата Договоряща страна.

Член 27

При прилагането на настоящата Конвенция органите по социалното осигуряване могат пряко да кореспондират помежду си.

Член 28

1. Сумите, които се дължат по настоящата Конвенция се определят според валутата на онази Договоряща страна, чийто орган дължи тези суми.

2. Превеждането на сумите в другата Договоряща страна във връзка с изпълнението на настоящата Конвенция ще се извършва съгласно Спогодбата за плащания, която е в сила между двете Договорящи страни в момента на превеждането.

3. В случай, когато в едната или другата Договоряща страна се въведат разпоредби за ограничаване на валутната размяна, ще се предприемат мерки с цел да се обезпечи преводът на дължимите суми по настоящата Конвенция.

Член 29

1. Всички трудности, които биха могли да се появят при прилагането на настоящата Конвенция, ще се решават по споразумение от компетентните управителни органи на Договорящите страни било писмено, било чрез комисии от специалисти, които за тази цел ще бъдат съставени паритетно.

2. Ако по този начин не се стигне до решение, спорът ще се разреши съгласно основните принципи и в духа на настоящата Конвенция по арбитражен ред, който ще се уреди чрез споразумение между двете Договорящи страни.

Член 30

1. Когато правото на осигурения не е спорно, но съществува спор по това кое законодателство ще се приложи, ще му се изплащат аванси срещу обезщетението, докато спорът се реши съобразно предходния член. Осигурителят, на чиято територия пребивава осигуреното лице, е длъжен да изплати авансите.

2. Осигурителят, който в крайна сметка бъде задължен да даде обезщетението, ще възстанови общо изплатената сума на осигурителя, който е изплатил авансите.

3. Ако на имащия право е заплатена като временно обезщетение сума по-голяма от обезщетенията, които му се полагат за съответното време, осигурителят, който в крайна сметка бъде задължен да изплати обезщетенията, може при следващите плащания да си задържи разликата, но най-много до размера на една пета от полагаемото се обезщетение за всяко плащане.

Член 31

1. Пенсиите, уредени преди влизането в сила на настоящата Конвенция, ще се ревизират по искане на ползуващия се, респективно на органа по социалното осигуряване. Ревизията има за последица, че на ползуващите се, начиная от първия ден на онзи месец, който ще последва влизането в сила на настоящата конвенция, ще се признаят същите права, каквито биха имали, ако тази Конвенция би била в сила в момента на уреждането на правата им.

Ако преди влизането в сила на настоящата Конвенция правото е било погасено с еднократно изплащане поради недостатъчен трудов стаж, а с прилагането разпоредбите на настоящата Конвенция за събирането на трудовия стаж лицето отговаря на условията за получаване на пенсия, същото може да иска ревизия. Въпросът за уреждане на изплащането на еднократното обезщетение ще реши всяка от Договорящите страни според своите разпоредби.

2. Разпоредбите на предходната алинея ще се прилагат по искане на заинтересуваното лице и по отношение осигурителните случаи, възникнали преди влизането в сила на настоящата Конвенция и по които не е било признато право на пенсия от социалното осигуряване поради недостатъчен трудов стаж.

3. Искане за ревизия по предходните точки трябва да се представи в срок от три години след влизането в сила на настоящата Конвенция.

Член 32

1. Правото на пенсия, придобито въз основа на осигурителното време, навършено до 31 декември 1957 г., в осигуровките на която и да е от Договорящите страни ще уреди по законодателството си и за своя сметка Договорящата страна, на чиято територия заинтересуваното лице е имало постоянно местожителство на 31 декември 1957 г.

2. При прилагането на чл. 11 от настоящата Конвенция за събиране времето на осигуряването органът по социалното осигуряване на Договорящата страна, на чиято територия осигуреното лице е имало постоянно местожителство на 31 декември 1957 г., ще счита времето, прекарано в осигуровката на която и да е Договоряща страна до 31 декември 1957 г., като част от осигурителното време, което е за негова сметка, ако по нейното законодателство съществува пенсионно осигуряване за тази категория лица.

3. Договорящите страни не могат да поставят никакви претенции една към друга във връзка с поемане задълженията по предходните точки.

Член 33

Настоящата Конвенция не се отнася за инвалидите от войните, както и за пострадалите от фашизма. Защитата на тези лица може да бъде уредена с отделно споразумение.

Член 34

1. Настоящата Конвенция ще бъде ратифицирана, а ратификационните документи ще бъдат разменени в София.

2. Конвенцията влиза в сила на първия ден от месеца, следващ размяната на ратификационните документи.

3. Настоящата Конвенция се сключва за неопределено време. Всяка от Договорящите страни може да денонсира Конвенцията най-малко шест

месеца преди изтичането на календарната година, през която се извършва денонсирането. Денонсирането ще се счита от 1 януари следващата година.

4. Правата, придобити по Конвенцията, не се губят след денонсирането ѝ. Също така денонсирането не може да окаже влияние върху прилагането на разпоредбите на чл. 32 от настоящата Конвенция.

Член 35

Настоящата Конвенция е съставена в Белград на осемнадесети декември хиляда деветстотин петдесет и седма година в два оригинални екземпляра, всеки на български и сърбохърватски език, като двата текста са еднакво валидни.

За Правителството на Народна
република България:
Марин Д. Гешков

За Правителството на Федеративна
народна република Югославия:
Тодор Вуйошевич

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ
към Спогодбата между Република България и Република Хърватия
за социално осигуряване
(ДВ, бр. 100 от 2004 г., в сила от 1.10.2004 г.)

.....

Член 37

Прекратяване действието на Конвенцията от 7 октомври 1957 г.

(1) От деня на влизане в сила на тази спогодба в отношенията между двете договарящи страни се прекратява действието на Конвенцията между Народна република България и Федеративна народна република Югославия за уреждане на въпросите на социалното осигуряване на техните граждани, подписана на 7 октомври 1957 г.

(2) Правата, придобити съгласно конвенцията от ал. 1 на този член, се запазват и упражняват съгласно разпоредбите на тази спогодба. Същото важи и за правата, които се придобиват в момента и се отнасят до молбите, подадени по времето, докато споменатата конвенция е била прилагана.

.....